

UIPHP

УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ
ПОЛІТИКИ ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

**Річний звіт про діяльність
ВБО «Український інститут досліджень
політики щодо громадського здоров'я»**

за 2015 рік

Український інститут досліджень політики щодо громадського здоров'я є недержавною неприбутковою організацією, створеною з метою розробки та впровадження сучасних підходів в сфері громадського здоров'я, насамперед попередження ВІЛ/СНІД та наркоманії, а також реабілітації наркозалежних, в тому числі й тих, які живуть з ВІЛ/СНІД.

Вся діяльність Інституту спрямована на реалізацію місії організації: створювати наукове підґрунтя для формування стратегічних рішень в галузі громадського здоров'я (ГЗ).

За час існування організації (2003 – 2015 рр.) ми змогли значно вплинути на зміни в сфері політики держави щодо громадського здоров'я. І 2015 рік не став винятком. Так, значним поштовхом у впровадженні доступу до ЗПТ серед ув'язнених стане очікуване підписання спільного наказу Міністерства охорони здоров'я, Міністерства юстиції, Міністерства внутрішніх справ *«Про затвердження Порядку взаємодії закладів охорони здоров'я, органів Національної поліції, слідчих ізоляторів, установ виконання покарань та кримінально-виконавчих інспекцій щодо забезпечення проведення замісної підтримувальної терапії хворих з опіоїдною залежністю»*, який був розроблений УІДПГЗ разом з партнерами. Проект наказу, який наразі проходить узгодження в Міністерстві юстиції та відповідних відомствах, є результатом багаторічних зусиль команди Інституту; він регламентує впровадження замісної підтримувальної терапії в місцях позбавлення волі та забезпечення безперервності лікування препаратами замісної підтримувальної терапії. Одним з важливих кроків для досягнення підписання цього наказу була організація УІДПГЗ круглого столу *«Ефективне лікування наркозалежності та профілактика ВІЛ/СНІДу в установах Державної пенітенціарної служби України. Від наукових досліджень до ефективної практики»* у грудні 2015 р.

Втілення стратегічного плану УІДПГЗ на 2015 – 2017 роки

У 2015 році УІДПГЗ розпочав реалізацію стратегії Інституту на 2015 – 2017 роки, затвердженої Правлінням Організації у 2014 році. Головною метою втілення стратегії є – налагодити співпрацю з органами влади на постійній основі та сприяти вдосконаленню процесу прийняття рішень у галузі громадського здоров'я.

З метою посилення зацікавленості та спроможності відповідальних осіб до прийняття дієвих рішень у галузі ГЗ:

1. Розроблено тренінгову програму для співробітників Державної пенітенціарної служби України з питань впровадження замісної підтримувальної терапії.
2. Разом з партнерами розроблено проект спільного наказу Міністерства юстиції, Міністерства охорони здоров'я та Міністерства внутрішніх справ про впровадження ЗПТ в ДПСУ.
3. Підготовлено аналітичний звіт для Групи Помпиду Ради Європи «Drug Situation and Drug Policy» (Кірьязова Т.Х., Дворяк С.В.).
4. Проведено понад 10 презентацій та круглих столів, під час яких представлено ідеї, бачення та результати дослідницької та аналітичної роботи УІДПГЗ. Серед них:
 - Круглий стіл «Ефективне лікування наркозалежності та профілактика ВІЛ/СНІДу в установах Державної пенітенціарної служби України. Від наукових досліджень до ефективної практики», Київ, грудень 2015 р.
 - 2015 NIDA International Forum, June 12-15, 2015, Phoenix, Arizona, USA. Презентації К. Думчева, Т. Кірьязової, О. Зезюліна.
 - Шоста Національна науково-практична конференція з моніторингу та оцінки «Зміцнення єдиної системи моніторингу та оцінки заходів протидії епідемії ВІЛ-інфекції в Україні: нові моделі та кращі практики», м. Львів, 7-9 грудня 2015 року, усні доповіді К. Думчева, Т. Кірьязової, О. Недужка.
 - Міжнародна науково-практична конференція «Вплив первинної медико-санітарної допомоги на поведінкові детермінанти населення з профілактики соціально небезпечних та хронічних неінфекційних захворювань в умовах державної та страхової охорони здоров'я», м. Ужгород, 21-22 квітня 2015 року, усна доповідь О. Недужка.
 - Технічна робоча група МОЗ України з розробки уніфікованого клінічного протоколу з ВІЛ-інфекції (учасники – С. Дворяк, О. Недужко, К. Думчев).
 - Громадська рада при управлінні Державної пенітенціарної служби України в Одеській області, О. Недужко – заступник голови.

Кількість публікацій за результатами досліджень у рецензованих наукових виданнях у 2015 р. відповідала запланованій у стратегічному плані на 2015 – 2017 роки:

- Dumchev K. Imported "Evidence-Based" or Locally Grown Interventions: A False Dichotomy and Some Hard Choices in Implementation Science. - *Subst Use Misuse*. 2015;50(8-9):1092-6.
- Polonsky M, Rozanova J, Azbel L, Bachiredy C, Izenberg J, Kiriazova T, Dvoryak S, Altice FL. Attitudes Toward Addiction, Methadone Treatment, and Recovery Among HIV-Infected Ukrainian Prisoners Who Inject Drugs: Incarceration Effects and Exploration of Mediators. - *AIDS Behav*. 2016 Mar 24. [Epub ahead of print]
- Polonsky M, Azbel L, Wickersham JA, Marcus R, Doltu S, Grishaev E, Dvoryak S, Altice FL. Accessing methadone within Moldovan prisons: Prejudice and myths amplified by peers. - *Int J Drug Policy*. 2016 Mar;29:91-5. doi: 10.1016/j.drugpo.2015.12.016. Epub 2015 Dec 23. No abstract available.
- Booth RE, Davis JM, Brewster JT, Lisovska O, Dvoryak S. Krokodile Injectors in Ukraine: Fueling the HIV Epidemic? - *AIDS Behav*. 2016 Feb;20(2):369-76. doi: 10.1007/s10461-015-1008-z.
- Azbel L, Wickersham JA, Wegman MP, Polonsky M, Suleymanov M, Ismayilov R, Dvoryak S, Rotberga S, Altice FL. Burden of substance use disorders, mental illness, and correlates of infectious diseases among soon-to-be released prisoners in Azerbaijan. - *Drug Alcohol Depend*. 2015 Jun 1;151:68-75. doi: 10.1016/j.drugalcdep.2015.02.034. Epub 2015 Mar 19.
- Polonsky M, Azbel L, Wickersham JA, Taxman FS, Grishaev E, Dvoryak S, Altice FL. Challenges to implementing opioid substitution therapy in Ukrainian prisons: Personnel attitudes toward addiction, treatment, and people with HIV/AIDS. - *Drug Alcohol Depend*. 2015 Mar 1;148:47-55. doi: 10.1016/j.drugalcdep.2014.12.008. Epub 2014 Dec 22.

З метою підвищення кваліфікації персоналу:

- Для співробітників Інституту проведено низку семінарів з удосконалення навичок володіння комп'ютером.
- 6 наукових співробітників Інституту стали учасниками тренінгу «Обробка, аналіз та візуалізація епідеміологічних, статистичних та соціологічних даних у сфері протидії ВІЛ-інфекції з використанням MS Excel» (за підтримки Альянсу Громадського Здоров'я).

Проектна діяльність ВБО «УІДПГЗ» у 2015 році

«Аналіз впроваджуваності замісної підтримувальної терапії на базі закладів первинної медико-санітарної допомоги в Україні»

партнери	ЛПЗ у Миколаївській та Полтавській областях; Наркологічна клініка «Соціотерапія», м. Київ
донор	Pact Inc. USAID «RESPOND»
дата початку та завершення	01.06.2015-31.05.2016
приблизна вартість	324 740,32 (долл. США)
опис проекту	Формативне дослідження, метою якого є оцінка можливості організації та надання інтегрованих послуг з лікування пацієнтів з опіоїдною залежністю на базі медичних закладів первинної ланки в Україні.
опис досягнень та результатів	Впроваджено нову модель надання ЗПТ та інтегрованої допомоги на базі первинної ланки медицини в таких закладах: • КЗ ЦПМСД №1 м. Полтава • КЗ ЦПМСД №2 м. Полтава • КЗ ЦПМСД №4 м. Миколаїв Проведено збір даних: інтерв'ю з пацієнтами та з лікарями-наркологами наркологічних диспансерів м. Полтави, м. Миколаєва; інтерв'ю з пацієнтами ЦПМСД №1 та №2 м. Полтави, ЦПМСД №4 м. Миколаєва, з лікарями загальної практики та сімейної медицини та адміністративним персоналом даних закладів. Проводиться аналіз даних, розробка звіту та методичних рекомендацій щодо впровадження ЗПТ та інтегрованої допомоги в роботі лікарів загальної практики та сімейної медицини

«Співпраця із запобігання поширенню ВІЛ в місцях позбавлення волі»

партнери	Державна пенітенціарна служба України
донор	Yale University, New Haven, USA
дата початку та завершення	01.08.2015-31.07.2016
приблизна вартість	124 263,00 (долл. США)
опис проекту	Вивчення поширення соціально небезпечних інфекційних захворювань, включно з ВІЛ, вірусними гепатитами В і С, сифілісом, а також вживання ін'єкційних наркотиків та інших психоактивних речовин та психічних розладів, які пов'язані з використанням психоактивних речовин серед ув'язнених в Україні.
опис досягнень та результатів	Фіналізовано протокол дослідження, проведено опитування та тренінг для MATLINK в Молдові. Проведено пілотне дослідження в Киргизстані та Україні. Закінчено пілотування інструментів MATLINK в Киргизстані. Завершено аналіз даних PUHLSE в Киргизстані та Азербайджані. Підготовлено 5 видань за матеріалами дослідження. Проведено семінар для працівників ДПтС України в грудні 2015 р.
публікації	• 2015. Polonsky, M., Azbel, L., Wickersham, J., Marcus, R., Doltu, S, Grishaev, E., Dvoryak, S., and Altice, F. "Assessing methadone within prison: prejudice and myths amplified by peers." International Journal of Drug Policy. • 2015. Polonsky, M.; Rozanova, J.; Azbel, L.; Bachiredy, C.; Izenberg, J.; Kiriazova, T.; Dvoryak, S.; Altice, F.L. "Attitudes toward addiction, methadone treatment, and recovery among HIV-infected Ukrainian prisoners who inject drugs: Incarceration effects and exploration of mediators." AIDS and Behavior. Under review. • 2015. Azbel L., Grishaev, Y., Wickersham J.W., Chernova O., Dvoryak S., Polonsky, M., Altice F.L. "Trials and tribulations of conduction bio-behavioral surveys in prisons: Implementation science and lessons from Ukraine." International Journal of Prisoner Health. In press. • 2015. Azbel L., Wickersham J.W., Wegman M., Polonsky M., Suleymanov M., Ismayilov R., Dvoryak S., Altice F.L. "Burden of substance use disorders, mental illness, and correlates of infectious diseases among soon-to-be-released prisoners in Azerbaijan." Drug and Alcohol Dependence.

«Покращення доступу та прихильності до лікування для споживачів ін'єкційних наркотиків в Україні»

партнери	Центри СНІД та наркологічні диспансери у 7 областях України
донор	Альянс громадського здоров'я
дата початку та завершення	01.06.2015-31.05.2016
приблизна вартість	324740,32 (дол. США)
опис проекту	Цілі проекту: 1. Оцінка ефективності двох стратегій — Інтервенції з лікування на базі спільнот (CITI) та Замісної Підтримувальної Терапії — та їх впливу на показники залучення пацієнтів до програм лікування ВІЛ-інфекції та АРТ, порівняно зі стандартним обслуговуванням. 2. Визначення бар'єрів, пов'язаних з клієнтом та з постачальником послуг, що перешкоджають залученню СІН до програм лікування ВІЛ, АРТ, а також впливають на показники утримання в них. 3. Визначення витрат на кожного учасника програми з урахуванням розбивки складових витрат у рамках каскадної моделі, що відображає результати АРТ за CITI та МПЛ.
опис досягнень та результатів	Проведено підготовку до польової фази: розроблено дослідницькі та адміністративні процедури; сформовано дослідницькі команди у 8 регіонах України (9 сайтів); проведено навчальний тренінг для дослідницьких команд; протестовано дослідницький інструментарій; налагоджено роботу з менеджменту даних. У січні 2016 р. розпочато польову фазу дослідження.

**«Покращання зв'язку осіб, у яких нещодавно виявлено ВІЛ-інфекцію,
зі спеціалізованими послугами в Україні»**

партнери	Управління охорони здоров'я Дніпропетровської, Миколаївської, Одеської обласних адміністрацій
донор	CDC/ATSDR, Atlanta, USA
дата початку та завершення	12.07.2015-29.03.2017
приблизна вартість	494 477,00 (дол. США)
опис проекту	Мета дослідження – оцінити ефективність інтервенції MARTAS, модифікованої інтервенції ARTAS («АПТ та доступ до послуг»). Інтервенція спрямована на людей, в яких недавно діагностовано ВІЛ в спеціалізованих ЗОЗ (обласні наркологічні та дерматовенерологічні диспансери, інфекційні лікарні) Дніпропетровської, Миколаївської та Одеської областей України, з метою допомогти їм отримати доступ до медичних ВІЛ-послуг.
опис досягнень та результатів	Станом на 31 грудня 2015 р. активовано 9 з 9 дослідницьких сайтів 3-ї фази дослідження; 70 пацієнтів пройшли скринінг, 69 увійшли у дослідження (52% із запланованих 132). Темп набору учасників виявився нижчим від запланованого.

«Співпраця в галузі ТБ між Університетом Брауна та Україною»

партнери	Кафедра фтизіатрії та пульмонології НМУ ім. Богомольця; Лабораторія КЗ Київської Обласної Ради «Київський обласний протитуберкульозний диспансер» (м. Боярка Київської області)
донор	Brown University Ukraine Collaboration, The Warren Alpert Medical School of Brown University
дата початку та завершення	01.11.2015-31.08.2016
приблизна вартість	6 546,15 (дол. США)
опис проекту	Організація проведення молекулярно-епідеміологічного дослідження резистентного туберкульозу у співпраці з НМУ ім. Богомольця та Університетом Брауна, США. Мета дослідження: вивчення геному резистентного туберкульозу.
опис досягнень та результатів	Підготовка до польової фази дослідження.

«Системи покращання доступу до лікарських засобів та фармацевтичних послуг»

партнери	SIAPS, Український центр контролю за соціально небезпечними хворобами Міністерства охорони здоров'я України (УЦКС); Київський міський центр профілактики та боротьби зі СНІД, Чернігівський обласний центр профілактики та боротьби зі СНІД Державний експертний центр Міністерства охорони здоров'я України
донор	Management Science for Health (MSH)
дата початку та завершення	15.12.2015-15.03.2016
приблизна вартість	11 407,00 (дол. США)
опис проекту	Дослідження використання ЛЗ для АРТ проводиться задля суттєвого поліпшення якості лікування, оптимізації витрат на нього та покращання стану пацієнтів, так само як і задля підвищення професійного рівня лікарів, що беруть участь у лікуванні хворих на ВІЛ-інфекцію. Цього буде досягнуто завдяки налагодженню залучення ФТК до процесу систематичного збору даних щодо призначення ЛЗ, аналізу цих даних і на підставі отриманої інформації внесення необхідних змін до терапевтичного процесу, а також розробки пропозицій для удосконалення існуючих клінічних протоколів та лікарняних формулярів.
опис досягнень та результатів	Було розроблено протокол дослідження, форми збору даних. Проведено тренінг для збирачів даних. Зібрано дані у Центрах СНІД у м. Києві та м. Чернігові. На даний момент: триває аналіз даних та розробка звіту

**«Оцінка впровадження двох місцевих перспективних інтервенцій для ЛЖВ:
«Туберкульоз виліковний» і «Кроки до здоров'я»**

партнери	Благодійна організація «Благодійний фонд «Все можливо» (м. Мелітополь), Відділення мережі ЛЖВ у м. Миколаїв та м. Кривий Ріг
донор	Pact Inc. USAID «RESPOND»
дата початку та завершення	01.03.2015-30.11.2016
приблизна вартість	149 935,77 (дол. США)
опис проекту	Рандомізоване проспективне дослідження, метою якого є оцінка сумлінності впровадження перспективних поведінкових інтервенцій «Кроки до здоров'я» та «Туберкульоз виліковний», а також їхньої ефективності та вартості.
опис досягнень та результатів	Розроблено дизайн дослідження та протокол, індикатори ефективності, інструменти моніторингу та збору даних. Організовано навчання для персоналу згідно дизайну дослідження. Протягом 2015 року було розпочато збір даних.

**«Огляд та поліпшення фінансових механізмів для надання послуг у сфері ВІЛ
для ключових груп населення»**

партнери	ДУ "Український центр контролю за соціально небезпечними хворобами МОЗ України", ЛПУ та НУО, які надають послуги, пов'язані з лікуванням та профілактикою ВІЛ/СНІД
донор	Проект USAID Реформа ВІЛ-послуг у дії/ Deloitte Consulting Overseas Projects Llc.
дата початку та завершення	01.10.2015-31.08.2016
приблизна вартість	132 328,30 (дол. США)
опис проекту	Поліпшення та оптимізація розподілу ресурсів і фінансування національних та окремих обласних програм з протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу для найбільш уразливих груп населення. 1. Розрахувати питому вартість (unit costs) існуючих в країні моделей та комплексних послуг з профілактики, лікування, догляду та підтримки дорослих і дітей – пацієнтів / клієнтів у сфері ВІЛ / СНІДу. 2. Визначити та оцінити чинники, які впливають на загальні та постійні витрати, а також як ці чинники відрізняються за моделями надання послуг, регіонами і місцями надання послуг.
опис досягнень та результатів	Розроблено процедури збору даних, підготовлено опис моделей надання послуг ВІЛ-сервісу в Полтавській, Житомирській та Миколаївській областях та список сайтів для збору даних.

«Мережа дослідницьких центрів з профілактики ВІЛ» (проект НРТН 074)

партнери	Клініка ДУ «Інститут епідеміології і інфекційних хвороб ім. Л. В. Громашевського АМН України», ГО «Клуб 'Еней'», м.Київ
донор	National Institute of Allergy and Infectious Diseases (NIAID) and National Institute on Drug Abuse (NIDA), USA
дата початку та завершення	01.06.2014-31.05.2017
приблизна вартість	1 645 871,00 (дол. США)
опис проекту	Метою дослідження є оцінка можливості реалізації майбутнього рандомізованого клінічного дослідження, яке буде оцінювати, чи знизиться рівень передачі ВІЛ-інфекції до неінфікованих ін'єкційних партнерів, в результаті використання інтегрованого підходу, який включає психологічне консультування та переадресацію до АРТ і лікування наркологічної залежності для ВІЛ-інфікованих СІН в порівнянні зі стандартними програмами, розробленими відповідно до національних стандартів лікування та профілактики для ВІЛ-інфікованих СІН.
опис досягнень та результатів	Станом на 31.12.2015: Зареєстровано 112 учасників-індексів (із запланованих 167) та 178 партнерів; 28 індексів зі 112 рандомізовано в групу інтервенції (заплановано 42 із 167). Розпочали отримання АРТ 15 індексів; 3 особи завершують протитуберкульозне лікування перед початком АРТ; розпочали лікування ЗПТ 2 індекси. Обстежуються для отримання АРТ 7 індексів.

**«Роль місцевих лідерів в програмі зменшення ризику інфікування ВІЛ-інфекції
серед СІН в Україні»**

партнери	ГР «Віра, Надія, Любов», Одеса; ММБФ «Вихід», Миколаїв; ДОБФ «Здоров'я нації», Макіївка
донор	Університет Колорадо (США)
дата початку та завершення	01.06.2010 – 31.03.2015
приблизна вартість	1 418 873 (дол. США)
опис проекту	Двокомпонентне, рандомізоване контрольоване дослідження для порівняння двох видів інтервенцій з метою підвищення інформованості всіх учасників щодо ВІЛ, корекції поведінки із застосуванням принципів стратегії зниження ризику, пов'язаного з ВІЛ, корекції поведінкових аспектів життєдіяльності, пов'язаних із ризиками інфікування ВІЛ.
опис досягнень та результатів	Завершено збір даних, проведено перевірку якості. База даних передана для аналізу донору.

«Дослідження впровадження та ефективності інтервенції Street SMART в Україні»

партнери	ГР «Віра, Надія, Любов», Одеса; ММБ «Юнітус», Миколаїв; ММБФ «Мережа ЛЖВ», Миколаїв
донор	Pact Inc. USAID «RESPOND»
дата початку та завершення	09.2013 – 05.2015
приблизна вартість	151 809,14 (дол. США)
опис проекту	Дослідження впровадження та ефективності інтервенції Street SMART в Україні на основі змішаної методології з використанням спостереження. Завдання дослідження: Оцінити процес впровадження інтервенції Street SMART; Оцінити її прийнятність і відповідність українському контексту; Оцінити дієвість і короткострокові результати інтервенції серед цільової групи.
опис досягнень та результатів	Завершено збір даних, підготовлено звіт за дослідженням. Результати проекту були презентовані на Науково-практичній конференції з моніторингу та оцінки у м. Львові 7 грудня 2015 року.

«Дослідження впровадження та ефективності інтервенції Project START в Україні»

партнери	Дніпропетровська громадська організація «Дорога життя Дніпро»; Криворізьке відділення ВБО «Всеукраїнська мережа ЛЖВ»; Львівська міська громадська організація «Центр «Дорога»; Миколаївський обласний громадський молодіжний рух «Пенітенціарна ініціатива»
донор	Pact Inc. USAID «RESPOND»
дата початку та завершення	01.09.2013 – 30.11.2015
приблизна вартість	150 100,75 (дол. США)
опис проекту	Імплементативне рандомізоване дослідження START проводилося в Дніпропетровській, Львівській, Миколаївській та Одеській областях України. Мета дослідження: дослідити повноту, якість, бар'єри та можливості впровадження ефективного поведінкового втручання Project START в Україні, а також оцінити його ефективність в українському контексті. Учасники дослідження – чоловіки, що звільняються з місць позбавлення волі.
опис досягнень та результатів	Дослідження довело ефективність інтервенції START в Україні. Результати дослідження свідчать про суттєве зниження рівня ризикованої сексуальної поведінки, вищий рівень звернення за послугами зі зменшення шкоди та з консультування і тестування на ВІЛ-інфекцію, а також покращання рівня знань щодо ВІЛ-інфекції серед чоловіків з групи інтервенції, порівняно з контрольною групою. Результати проекту були презентовані на Науково-практичній конференції з моніторингу та оцінки у м. Львові 7 грудня 2015 року. Абстракт "Project START intervention increases HIV testing uptake and decreases HIV risk behavior among men released from prison: a randomized study in Ukraine" був відібраний для усної постерної презентації на Міжнародній конференції AIDS 2016 у Дурбані (ПАР).